

سوالات درس چهارم

۱. موج اول حملات مغول به ایران چه پیامدهایی داشت؟
۲. دو اقدام مهم هلاکوخان چه بود و چگونه از ادامه پیشروی بازماند؟
۳. مهم‌ترین رسالتی که دیوان‌سالاران و عالمان ایرانی دوره نامسلمانی مغولان به عهده گرفتند چه بود؟ دانشمندان برجسته و مشهور این دوران را نیز نام ببرید.
۴. در دوره مسلمانی ایلخانان، علل پیشرفت و اقتدار حکومت غازان خان چه بود؟
۵. در دوره جانشینی غازان خان چندین حکومت محلی غیر مغولی به وجود آمدند؟ آن‌ها را نام ببرید.
۶. درباره شهر و شهرنشینی به سؤالات زیر پاسخ دهید:
الف) پس از استقرار ایلخانان چرا شهر و شهرنشینی رونق یافت؟
ب) شهر و شهرنشینی در زمان تیموریان چگونه بود؟
ج) در زمان جانشینان تیمور به کدام دلایل شهرنشینی رشد و رونق چشم‌گیری داشت؟ نمونه‌هایی از این شهرها را نام ببرید.
۷. یکی از ویژگی‌های برجسته نظام اجتماعی عصر مغول و تیموری چه بود؟
۸. درباره یاسا چنگیزی توزوکات تیموری کوتاه بنویسید.
۹. وقتی که مغولان جذب اسلام شدند چرا وضعیت کشاورزان و کشاورزی بهبود یافت؟ عمده اصلاحات کشاورزی در دوره غازان خان چه بود؟

۱۰. چرا در عصر مغولان و تیموریان اقتصاد شهری و تجاری وضعیت بهتری داشت؟ راه‌های معتبر تجاری در این دوره را بنویسید.

۱۱. تسامح و تساهل دینی مغولان چه تأثیری بر اسلام پذیری داشت؟

۱۲. علل گسترش تصوف در عصر مغولان و تیموریان را کوتاه بنویسید.

۱۳. تأثیر توجه تیموریان در زمینه معماری چه بود؟ سرشناس‌ترین معماران این دوره را نام ببرید.

۱۴. چرا تاریخ‌نگاری به زبان پارسی در عهد ایلخانان رشد کرد؟ سه اثر فاخر و تاریخی این دوره را نام ببرید.

پاسخ سوالات مطروحه درس چهارم

(س ۱) ۱-۱: این هجوم با کشتار جمعیت - ویرانی شهرها - اسارت صنعتگران و هنرمندان -

مهاجرت مردم - زوال اقتصاد کشاورزی - تعطیلی مراکز علمی و آموزشی در بخش وسیعی از ایران همراه بود.

(س ۲) ۲-۱: هلاکو نخست قدرت اسماعیلیان را در هم شکست. او سپس بغداد را فتح کرد و با

کشتن خلیفه عباسی به حکومت بنی عباس پایان داد.

۲-۲: هلاکو پس از فتح بغداد به شام یورش برد. اما در «عین الجالوت» محلی در کشور فلسطین از

سپاه مملوکان مصر شکست خورد و از پیشروی باز ماند.

(س ۳) ۳-۱: بزرگان ایرانی برای مهار خشونت و رفتار خودسرانه فاتحان مغول تلاش بسیار کردند تا

مغولان را با فرهنگ ایرانی و آداب کشور داری آشنا کنند و زمینه مسلمان شدن این قوم غالب را فراهم آورند.

۳-۲: دانشمندان برجسته این دوران خواجه نصیر الدین توسی - شمس الدین محمد جوینی - عطا

ملک جوینی بودند.

(س ۴) ۴-۱: با مسلمان شدن غازان (محمود)، بسیاری از شاهزادگان و خوانین مغولی، اسلام دین

رسمی اعلام شد.

۴-۲: در پرتو تلاش‌های رشید الدین فضل الله همدانی، اصلاحات گسترده‌ای در عرصه‌های سیاسی -

اقتصادی - اجتماعی انجام گرفت.

(س ۵) ۵-۱: حکومت‌های شیعه مذهب (سربداران - سادات مرعشی مازندران + سلسله آل مظفر)

(س ۶) الف: در پس تلاش‌های دیوان سالاران ایرانی برای مهار و رفتار غیر مدنی مغولان به تدریج

شهر و شهر نشینی رونق یافت.

ب: در عصر تیموریان برخلاف اوایل دوره مغول دچار رکود و زوال نشد. او اگرچه کشتارهای زیادی

کرد اما به شهرسازی علاقه‌مند بود. او هنرمندان و صنعتگران شهرهای مفتوحه را به سمرقند می‌فرستاد تا در آبادانی و زیبائی آن شهر بکوشند.

(س ۷) ۷-۱: افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه سیاسی - اقتصادی بود خاتون‌ها در کنار خانان

از جایگاه مهمی در میان گروه‌های فرا دست برخوردار بودند.

(س ۸) ۸-۱: مغول‌ها تا پیش از آنکه مسلمان شوند بر پایه قوانینی موسوم به «یاسا» عمل می‌-

کردند. دعاوی حقوقی در دادگاهی موسوم به «یرغو» زیر نظر «یرگوچی» حل و فصل می‌شد.

۸-۲: پس از مسلمان شدن مغولان یاسا و تا حدی سنت‌های مغولی از رونق افتاد.

(س ۹) ۹-۱: وقتی بود که دیوان سالاران ایرانی نقش فعالی در اداره حکومت به عهده گرفتند.

وضعیت کشاورزی و کشاورزان بهبود یافت.

۹-۲: بخش مهمی از اصلاحات غازان عبارت بود از «اصلاح قوانین مالیاتی - بازسازی قنات «شبهه-

های آب یاری و اصلاح نظام زمین داری» که به منظور پیشرفت و رونق فعالیت‌های بخش کشاورزی انجام

گرفت.

(س ۱۰) ۱۰-۱: کشورگشائی مغولان و تیموریان موجب شد که قاره‌ی پهناور آسیا به لحاظ سیاسی

متحد شوند.

۱۰-۲: در سراسر عصر مغول و تیموری کاروان‌های تجاری از مسیرهای زمینی و دریایی در حال تردد

بودند.

۱۰-۳: در آن دوره تجارت در مسیرهای جاده ابریشم و راههای دریائی جزایر ایرانی و خلیج فارس و

دریای مکران (عمان) که به هند و چین می‌رفت پُر رونق بود.

(س ۱۱) ۱۱-۱: تسامح و تساهل گرچه از روی آگاهی نبود و متأثر از شرایط زندگی آنان بود، اما در

پذیرش ادیان مختلف از سوی فرمانروایان و بزرگان مغولی تأثیر به سزائی داشت.

۱۱-۲: همین تسامح و تساهل باعث شد که پیروان ادیان گوناگون در میان آنان (مغولان) به تبلیغ

دین خود بپردازند.

(س ۱۲) ۱۲-۱: هجوم ویرانگر و وحشت‌انگیز مغولان و تیموریان نگرانی و ناامیدی که در جامعه

ایجاد کرد. نقش مؤثری در روی آوردن مردم به تصوف و رفتن به درون خانقاه‌ها داشت.

۱۲-۲: در نتیجه این امر در عصر ایل خان و تیموریان طریقت‌های صوفیانه بزرگی چون «صفویه -

حروفیه - نقش بندیه و مُشعشعیه و ...» ظهور کردند.

(س ۱۳) ۱۳-۱: تیمور با گرد آوردن هنرمندان و معماران بزرگ در سرزمین‌های مفتوحه به سمرقند

و بسیاری شهرهای دیگر می‌فرستاد که به عمران و آبادانی بپردازند.

۱۳-۲: سرشناس‌ترین معماران این دوره عبارتند از: «قوام‌الدین و غیاث‌الدین شیرازی و محمد بن

محمود اصفهانی» بودند.

(س ۱۴) ۱-۱۴: علاقه‌مندی ایل خانان و تیموریان به جاودانه ساختن کشورگشائی و موقعیت‌های

سیاسی و نظامی خود و خودآگاهی رجال ایرانی تأثیر زیادی بر رشد و شکوفائی در تاریخ نگاری در عصر نهاد.

۲-۱۴: الف: تاریخ جهانگشا نوشته عطا ملک جوینی (تألیف ۶۵۸ هـ-ق)

ب: جامع التواریخ رشیدی نوشته رشید الدین فضل الله همدانی (۶۴۵ - ۷۱۷)

ج: تاریخ گزیده تألیف حمد الله مستوفی (۷۳۰ هـ-ق)

